

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

Lisbo Begrijpend Lezen

Begrijpend lezen op de Tine
Marcusschool

Theorie en praktijk

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

Wat en waarom

- Technisch lezen 'op orde'
- Verzoek CPS mee te doen aan Lisbo-BL
- 9 SBO-scholen + 1 school cluster 2 (ESM)
- Binnen het taal-leesverbetertraject "School aan zet" van de PO-raad

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

2009-2010 en 2010-2011

5 bijeenkomsten per schooljaarjaar:

- school-, regionaal en landelijk niveau
- 2x schoolspecifieke ondersteuning

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

Inhoud

- Theoretisch kader begrijpend lezen
- Uitwisselen en inventarisatie
- Afspraken over opbrengsten

'Niet modderen maar modellen'

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

Begrijpend lezen is denken over de tekst die je leest

**KEN
TALIS** Koninklijke
Kentalis

Begrijpend lezen

Lezer

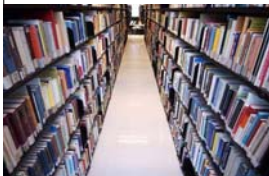

- Technische leesvaardigheid
- Achtergrondkennis
- Woordenschat
- Leeservaring
- Motivatie
- Leesstrategieën geautomatiseerd

Begrijpend lezen

Tekst

- Tekstsoort
- Moeilijkheid
- Interne samenhang
- Structuur
- Lay-out en vormgeving
- Illustraties

Hoe blijkt leesbegrip?

De lezer gaat met de informatie uit de tekst aan de slag, doet er iets mee. Gebruikt daarbij eigen denkprocessen en komt tot een nieuw 'product' waaruit blijkt dat hij de tekst heeft begrepen.

*Transformational Model of comprehension
Brassell & Rasinsky (2008)*

Begrijpend leesonderwijs in het s(b)op: 6 elementen

- Doel
- Tijd
- Aanbod
- Instructie
- Differentiatie
- Monitoring en toetsing

Doel van begrijpend leesonderwijs

Leerlingen helpen kennis, vaardigheden en strategieën te ontwikkelen, zodat ze een goede, zelfstandige lezer kunnen worden. *Lehr, Osborn & Hiebert (2005)*

Projectdoel

70 % van de leerlingen gaat per jaar 1 CLIB niveau vooruit

Leerlingen en leerkrachten beoordelen begrijpend lezen als positief

De leerkrachten ervaren het werken met een beperkt aantal leesstrategieën, in het hardop-denkend-lezen, als positief

Tijd voor begrijpend lezen

2 lessen per week
Per les 30-45 minuten

Methode: Nieuwsbegrip XL + toepassingsles

Aandacht voor het toepassen van leesstrategieën in andere lessen waarin teksten aan de orde komen.

Aanbod – doorgaande lijn in de school

Onderbouw:

- begrijpend luisteren
- voorlezen
- **hardop denkend voorlezen**
- interactief voorlezen

Middenbouw:

- begrijpend luisteren / **hardop denkend voorlezen**
- aandacht voor leesbegrip tijdens technisch lezen van teksten

Bovenbouw:

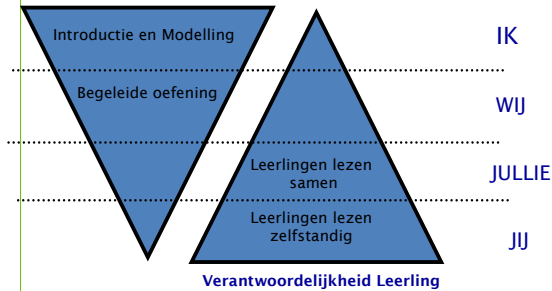
- begrijpend luisteren/ **hardop denkend voorlezen**
- expliciete instructie van leesstrategieën in lessen begrijpend lezen
- transfer en flexibel toepassen van leesstrategieën in alle lessen waar teksten gebruikt worden

Instructie: strategieles

De leerkracht doet de strategie voor	Ik doe het
Begeleide oefening: Waar gaat het om bij deze strategie? Samen toepassen van de strategie	WIJ doen het
Leerlingen passen de strategie toe in duo's	JULLIE doen het samen
Leerlingen passen de strategie zelfstandig toe	JIJ doet het alleen

Gradually Released Responsibility Instruction Model

Verantwoordelijkheid Leerkracht

Kern van het begrijpend lezen

- Tekst centraal
- Beperkt aantal leesstrategieën
- Leerkracht als model
- Directe instructiemodel als basis
- Functioneel verwerken
- Toepassen

Begrijpend lezen en strategieën

Een goede begrijpende lezer gebruikt als het nodig is strategieën om een tekst te begrijpen en er betekenis aan te verlenen.

- Strategieën ondersteunen en sturen het denken
- Strategieën zorgen ervoor dat kinderen zelfstandige lezers kunnen worden.
- Door strategieën systematisch te oefenen worden ze geautomatiseerd.

Kanttekeningen

Je hebt alleen wat aan strategieën als je voldoende vlot kunt lezen en je voldoende woorden in de tekst kent.

Strategieën zijn een hulpmiddel en geen doel op zichzelf. Het gaat om de tekst.

KENTRA LIS Kennelijk succes

De praktijk

KENTRA LIS Kennelijk succes

Citaat Karin van de Mortel
september 2009

Niet modderen, maar modellen

KENTRA LIS Kennelijk succes

Modelling

'I open my mind for you'
 Vraagt voorbereiding van de tekst.
 Lijkt eenvoudig is lastig
 Je moet je in het denkproces van de leerling verplaatsen.
 Wat gebeurt er in het hoofd van de leerling?
 Je moet heel veel denkstappen terug doen.
 Valkuil: vragen stellen in plaats van hardop denken.
 Valkuil: (veel) vertellen, je weet zelf al heel veel
 Hoe hou je leerlingen erbij?
 Een kwestie van enkele minuten
 Veel oefenen, je hebt wel een half jaar nodig om het onder de knie te krijgen

KENTRA LIS Kennelijk succes

Modellen

KENTRA LIS Kennelijk succes

Belangrijke strategieën

Fisher, Frey & Lapp (2008):

- Voorspellen
- Vragen stellen
- Visualiseren
- Verbinden
- Samenvatten
- Afleiden

KENTRA LIS Kennelijk succes

Voorspellen

Voorspellen

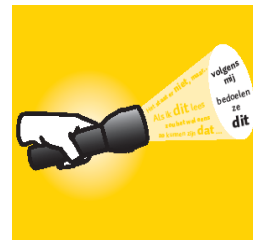
Vragen stellen

Vragen stellen

Afleiden

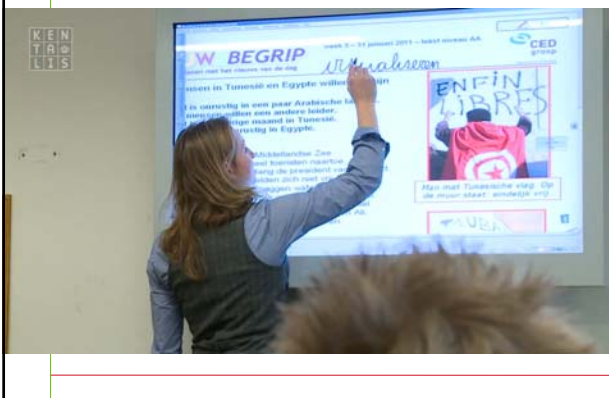
Afleiden

Visualiseren

Visualiseren

Verbinden

Verbinden

Samenvatten

Samenvatten

Alle strategieën op een rij

Voorspellen
Verre kijker

Verbinden
Ketting met hangslot

Vragen stellen
Microfoon

Samenvatten
Zeef

Visualiseren
Fotocamera

Afleiden
Zaklantaarn

Samengevat

- De leerkracht modelt
- Beperkt aantal strategieën
- De tekst spreekt aan
- Voldoende tijd per week

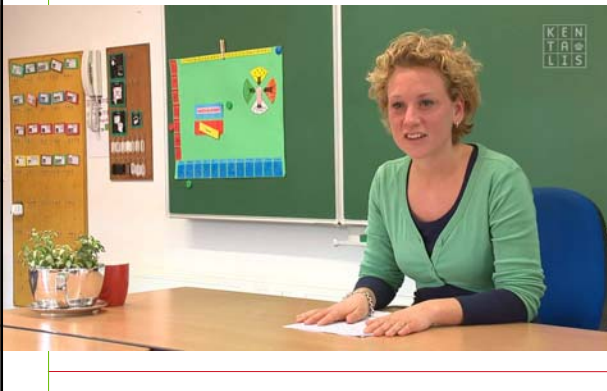
Resultaten

Toets Cito Begrijpend Lezen januari 2010 en januari 2011

- Van de 45 getoetste leerlingen zijn 42 vooruitgegaan (1/2-1 ½ jaar)
- en
- De leerlingen hebben plezier in begrijpend lezen
  - De leerkrachten hebben handvatten voor begrijpend lezen.

Leerkrachten

Leerling

Vragen?

Contact: J.Nijboer@Kentalis.nl

Met dank aan:

Lotte van der Berg, leerkracht
Nanny Georgiadis, leerkracht
Tally Post, teamleider
Tseard Veenstra, CPS-consulent
Astrid Wortmann, leerkracht
Kentalis Expertise & Innovatie - Multimedia

© 2011 Joukje Nijboer – Tine Marcusschool Groningen